

Plats och tid Krubban, församlingshemmet, kl.18.00-19.30

Beslutande Sten Grack, ordförande
Ulla-Britt Persson, vice ordförande
Maj-Lis Granskog, ledamot
Ann Gripenlöf, ledamot
Linda Olsson, ersättare
Holger Forsström, ersättare

Övriga deltagare Ingemar Morsten, ersättare
Sabine Bouleau, kyrkogårdschef
Ulf Jansson, kyrkogårdsmästare

Utses att justera Maj-Lis Granskog

**Justeringens
plats och tid** Per post

Underskrifter

Sekreterare

Ulf Jansson

Paragrafer 1-13

Ordförande

Sten Grack

Justerande

Maj-Lis Granskog

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.

Organ Kyrkogårdsutskott

Sammanträdesdatum 2017-02-02

**Datum för
anslags uppsättande**

2017-02-23

**Datum för
anslags nedtagande**

2017-03-16

**Förvaringsplats
för protokollet**

Administrativa enheten

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

§ 1

Sammanträdet öppnas av ordförande

§ 2

Närvarande mötesdeltagare, upprop.

§ 3

Till justeringsman utses Maj-Lis Granskog jämte kyrkogårdsutskottets ordförande. Justering per post.

§ 4

Utskottet godkänner dagordning

§ 5 BV 2017-4

ÅTERLÄMNAD GRAVRÄTTER

9 gravrätter har återlämnats till Nacka församling av gravrättsinnehavare och dödsbon.

Kyrkogårdsutskottet beslutar att: enligt Begravningslagen 7 kap. 32 § återta återlämnade gravrätter.

§6 BV 2017-5

EJ FÖRNYADE GRAVRÄTTER

59 gravrätter på Nacka församlings kyrkogårdar löpte ut 2016 12 31.
Av dessa har 40 familjer förlängt gravrätten 6 st vill ej förlänga gravrätten.

Kyrkogårdsutskottet beslutar att: enligt Begravningslagen 7 kap. 32 § återta återlämnade gravrätter.

§7

FÖRESKRIFTER GÄLLANDE GRAVVÅRDAR NACKA NORRA KYRKOGÅRD

Kyrkogårdschefen och Kyrkogårdsmästaren redogjorde för ett förslag på förnyelse av de gravregler som finns på Nacka norra kyrkogård.

Se bilaga 1

Kyrkogårdsutskottet beslutar att: enligt Begravningslagen 8 kap. 17 § Ansökan och godkännande av gravanordning godkänna de nya föreskrifterna.

§ 8 EKONOMI

Kyrkogårdschefen informerar om det preliminära bokslut, som ännu inte är klart, för begravningsverksamheten 2016. Hon presenterade även revisorernas rekommendationer gällande upphandling och eventuella budgetöverskridanden.

Utskottet noterar att man tagit del av informationen

§9

KULTURHISTORISK INVENTERING

Kyrkogårdschefen informerar om den kulturhistoriska inventering som påbörjades 2016 på Nacka norra Kyrkogård och sedan ämnar fortsätta på Södra kyrkogården samt Storkällans begravningsplats. Inventeringen utförs av Sweco Architects (Studio Kulturmiljö).

Enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2) ska det finnas en vård- och underhållsplan för kyrkor, kyrkotomter och begravningsplatser som är skyddade enligt 4 kapitlet kulturmiljölagen (1988:950). Det ska finnas för varje begravningsplats. Som grund för vård- och underhållsplanen fordras en kulturhistorisk beskrivning och värdering av begravningsplatsen för att säkerställa att de kulturhistoriska värdena tillvaratas och består.

Utskottet noterar att man tagit del av informationen.

§10

EKONOMIBYGGNAD STORKÄLLAN

Kyrkogårdschefen informerar om att man nu summerat kostnaderna för den nya ekonomibyggnaden. Den planerade budgeten har inte överskridits. Med hjälp av egen byggherre (projektledare) sparades c:a 10% av totalsumman. För närvarande åtgärdas besiktningspåpekanden.. Bl.a undersöks och filmas oljeavskiljaren. Detta bekostas av entreprenören.

Utskottet noterar att man tagit del av informationen.

§11

NYTT KVARTER KVARTER M, NACKA NORRA KYRKOGRÅRD

Kyrkogårdschefen och kyrkogårdsmästaren informerar om ombyggnaden av kv. M som sker under våren 2017.

Istället för att, som tidigare, skicka iväg återtagna gravvårdar, att krossas, återvinns de. Gravvårdarna avidentifieras och sätts därefter upp på kv. M. En del blir återigen stående gravvårdar med behållna symboler om möjligt. Andra delas för att bli liggande . Gravvårdarna placeras ut på gravfältet. Anhöriga väljer sedan sten ”på plats”. Det är urngravar med plats för 4-6 askor

Förfarandet är därefter som vanligt. Anhöriga får vända sig till valfri stenfirma för ny ingravering som skriftligen ska godkännas av kyrkogårdsförvaltningen.

Utskottet noterar att man tagit del av informationen.

§12

PERSONAL PÅ KYRKOGRÅDEN

På krematoriet har Peter Nord, efter sin bortgång, ersatts av Lennart Larsson.
Tommy Bergwall går i pension 1 juli 2017. Ny föreståndare rekryteras under våren.

Utskottet noterar att man tagit del av informationen.

§13

VILANS KYRKOGRÅRD

Ordförande Sten Grack redogjorde för den historik som finns om Vilans kyrkogård.
Sten berättade även om de samtal och möten som ägt rum med Nacka kommun de senaste 10 åren i denna fråga.

Utskottet noterar att man tagit del av informationen.

Till kyrkogårdsutskottet i Nacka församling

Ärende

Föreskrifter gällande gravvårdar Nacka Norra kyrkogård

Innan uppsättning av en ny gravanordning eller förändring av en befintlig ska ritningar godkännas av Kyrkogårdsutskottet - en uppgift som delegerats till Kyrkogårdsförvaltningen. Ritningen ska visa text, material, form och grundläggning i mark. Samtliga mått ska vara specificerade.

Det blir allt vanligare att gravrättsinnehavarna önskar en särskild utformning av gravanordningen för att göra den mer personlig, vilket försvårar för Kyrkogårdsförvaltningen att godkänna ritningen.

Föreskrifter för tillåtna gravanordningar är nödvändiga för att få en enhetlig utformning av de olika gravkvarteren och bevara de kulturhistoriska värdena. Föreskrifterna avser t.ex. höjd och bredd på gravstenen, ev. raminfattningar, planteringar etc. För att ändå få variation på kyrkogården som helhet skiljer sig reglerna åt mellan de olika kvarteren.

Kyrkogårdsförvaltningen presenterar förslag på regler.

Förslag till beslut:

Kyrkogårdsutskottet beslutar anta föreskrifter för gravvårdar enl. presenterat förslag.

Nacka 2017-02-02

Sabine Bouleau, kyrkogårdschef

gd

Föreskrifter för gravvårdar på Nacka norra kyrkogård

Det krävs tillstånd för att sätta upp en gravvård. Gravvård är en sammanfattande benämning på gravsten, kors, häll eller andra fasta anordningar som sätts upp på en grav.

Gravplatsen får förses med stående gravvård av natursten, metall, trä eller annat material som Kyrkogårdsförvaltningen kan godkänna och/eller motsvarande liggande vård i form av häll, markplatta eller fältsten.

Ansökan och ritning lämnas till kyrkogårdsförvaltningen. Gravvård får inte sättas upp utan förvaltningens skriftliga godkännande. Om kyrkogårdsförvaltningen avslår ansökan kan beslutet överklagas till Länsstyrelsen.

Vid godkännandet kontrollerar kyrkogårdsförvaltningen om ansökan stämmer med gravstensbestämmelserna för det kvarteret och att texten inte är utformad så den väcker anstöt. Gravstenar ska monteras enligt Centrala Gravvårdskommitténs (CGK) "Monteringsanvisningar för gravvårdar".

Kyrkogårdsförvaltningen förbehåller sig rätten att avlägsna anordning som inte uppfyller föreskrifterna.

Gravrättsinnehavaren ansvarar för hela gravanordningen – uppsättning, inskription samt framtida underhåll och säkerhet. För att undvika att gravstenen monteras osäkert och inte klarar framtida säkerhetsprovningar rekommenderas att stenen sätts upp 1 år efter gravsättningen.

Tyvärr förekommer ibland skadegörelse eller vandalisering på begravningsplatserna. Kyrkogårdsförvaltningen polisanmäler alltid, men kan inte åta sig att svara för kostnaderna när det gäller reparation eller andra åtgärder till följd av skadegörelse på gravanordningen.

Plantering av träd och buskar är inte tillåtet.

Gravvårdsbestämmelserna utgår från kulturhistorisk värdering.

Upplåtelsen av nya gravvårdar utgår från den kulturhistoriska värdering som gjordes 2016 av Nacka norra kyrkogård. Den kulturhistoriska värderingen utgår från följande indelning i 4 kategorier:

- Kategori 1 betyder här att hela kvarteret har betydande värden och endast mycket små förändringar kommer kunna vara möjliga. Här kan bevarandekraven vara omfattande.
- Kategori 2 betyder att kvarteret behöver utvecklas i någon riktning. Det kan betyda att gravanordningarna kan återanvändas och upplåtas med nya inskriptioner. Att gravanordningen bör stå kvar på sin ursprungliga plats, men att namnet på graven kan ersättas eller kompletteras med ett nytt namn.
- Kategori 3 betyder att endast vissa enskilda delar i kvarteret bör beläggas med bevarandekrav, det kan alltså gälla t.ex. enskilda gravanordningar, växtlighet eller andra installationer. De enskilda delarna måste specificeras.
- Kategori 4, inga betydande värden, betyder att de flesta gravanordningarna kan tas bort eller på annat sätt förändras (självklart efter vederbörligt tillstånd från Länsstyrelsen).



Kvarter A

Inga nya gravar upplåts

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 1** gällande kulturhistorisk värdering, att återanvända gravvårdar är för en förutsättning för bevarande av kvarterets kulturhistoriska värden. Här finns en avgörande kvalitet i den ansevärda förekomsten av monumentala gravvårdar. Precis som man gör idag, bör vårdar med ramverk och grusade ytor tas tillvara och inte avlägsnas. Kvarteret är till sin struktur ett obrutet sammanhang med samtida gravvårdar som till karaktär och enhetlighet vad gäller material, form och skala utgör en helhet, bevarandekraven här är därför omfattande.

Kvarter AB

Inga nya gravar upplåts

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 2** gällande kulturhistorisk värdering. Det känns väldigt viktigt att bevara befintliga gravvårdar, men det finns även möjlighet att göra framtida kompletteringar. Att det uteslutande är ett kvarter bestående av barngravar är en tydlig tidsmarkering och kvarteret besitter därför ett socialhistoriskt värde. Det är också viktigt att genom ett bevarande belysa hur barnens ställning i samhället förändrats över tid, här har barnen givits egna gravar där anhörigas känslor och sorg uttrycks genom vårdarnas utformning.

Kvarter B

Stående sten

max höjd	max bredd
50 cm	- 110 cm
90 cm	- 70 cm

På kvarter B tillåts gravfrisar och stenar med varierande höjd och bredd under förutsättning att gravvårdarna inte upplevs störande för närliggande gravar eller annan utemiljö.

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 4** gällande kulturhistorisk värdering. Det man bör tänka på är kvarterets storlek, att behålla den småskalighet som präglar kvarter och gravvårdar. De ramverksgravar som finns bör bevaras och gravvårdar återanvändas. Närliggande kvarters grönska är också viktig, att vara uppmärksam på hur förändringar i andra kvarter kan påverka känsla och uttryck även i kvarter B.

Kvarter C+C1

Stående stenar

max höjd	max bredd
90 cm	- 100 cm
180 cm	- 70 cm

På kvarter C tillåts gravfrisar under förutsättning att den inte upplevs störande för närliggande gravar eller annan utemiljö.

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 2** gällande kulturhistorisk värdering. Den nordvästra delen förblir i sammanhanget närmast museal. Den nordöstra delen har till sin struktur och karaktär samma uttryck som den nordvästra men saknar samma omfattning av gravvårdar och har därmed tappat en del av sin betydelse för miljön. För att ytterligare förstärka och bidra till helheten kan de nordöstra delarna av kvarteret med stor försiktighet kompletteras med nya vårdar, med förbehåll att de i storlek och utseende helt motsvarar de befintliga och inte konkurrerar med dem eller den befintliga strukturen. Att återanvända gravvårdar är för en förutsättning för bevarande av kvarterets kulturhistoriska värden. Här finns en avgörande kvalitet i den ansevärda förekomsten av mönsterkrattade grusgravar som bör bevaras. Precis som man gör idag, bör vårdar med ramverk och grusade ytor tas tillvara och inte avlägsnas.

Sd

Kvarter D

Stående sten

max höjd	max bredd
90 cm	- 100 cm
180 cm	- 70 cm

På kvarter D tillåts gravfrisar under förutsättning att gravvården inte upplevs störande för närliggande gravar eller annan utemiljö.

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 2** gällande kulturhistorisk värdering. Kvarteren D och E har många liknande kvaliteter och bör tillsammans med sina gröna strukturer, kyrkan och kapellet betraktas som en sammanhållen och värdefull kulturmiljö med historisk betydelse som bör bevaras i sin helhet. Att återanvända gravvårdar i största möjliga utsträckning är en förutsättning, men med en möjlighet att komplettera med nya vårdar där karaktär och skala kan knytas till befintliga gravvårdar.

Kvarter E

Stående sten

max höjd	max bredd
150 cm	- 50 cm
140 cm	- 60 cm
120 cm	- 70 cm
100 cm	- 80 cm

På kvarter E tillåts gravfrisar under förutsättning att gravvården inte upplevs störande för närliggande gravar eller annan utemiljö.

Kulturhistorisk värdering: E

Här föreslås **kategori 2** gällande kulturhistorisk värdering, detta utifrån att karaktären bland gravvårdarna där många gravar är äldre och ramverk är vanligt förekommande. Många vårdar kan och bör återanvändas och upplåtas med nya inskriptioner, och precis som man gör idag, bör vårdar med ramverk och grusade ytor tas tillvara och inte avlägsnas.

Kvarter F

Stående sten

max höjd - max bredd

Nr 1 – 33
Nr 42 – 57
Nr 66 – 115
Nr 138 – 173
Nr 184 – 199
Nr 208 – 223
Nr 232 – 263

75 cm - 50 cm
70 cm - 55 cm
65 cm - 60 cm

Liggande sten

max höjd - max bredd

Nr 34 – 41
Nr 58 – 65
Nr 116 -137
Nr 174 -183
Nr 200 - 207
Nr 224 - 231

40 cm - 60 cm
50 cm - 50 cm

Som alternativ till stående stenar får kors monteras. Kors får ha en max höjd av 100 cm

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 4** gällande kulturhistorisk värdering. Kvarteret är spretigt, både när det gäller gravvårdarnas ålder och uttryck men även den gröna strukturen känns något orolig, kanske beror det på att gravvårdarna är indelade i mindre grupperingar. Här finns endast ett fåtal gravar som har ett kulturhistoriskt värde, och det finns möjligheterna till förändring.

Kvarter H**Stående sten**
max höjd - max bredd**Liggande sten**
max höjd - max bredd

Nr 1 - 21	90 cm - 50 cm		
Nr 22 - 41	80 cm - 50 cm		
Nr 42 - 56	70 cm - 50 cm	Nr 57 - 83	40 cm - 60 cm
Nr 84 - 98	90 cm - 50 cm		
Nr 99 - 113	80 cm - 50 cm	Nr 114 - 120	40 cm - 60 cm
Nr 125 - 128	90 cm - 50 cm		
Nr 129 - 138	80 cm - 50 cm		
Nr 139 - 142	90 cm - 50 cm		
Nr 143 - 150	80 cm - 50 cm		
Nr 151 - 162	70 cm - 50 cm		
Nr 163 - 178	80 cm - 50 cm		
Nr 179 - 186	70 cm - 50 cm	Nr 187 - 210	40 cm - 60 cm
Nr 211 - 214	90 cm - 50 cm		
Nr 215 - 270	80 cm - 50 cm	Nr 271 - 273	40 cm - 60 cm
Nr 274 - 279	60 cm - 50 cm	Nr 280 - 284	40 cm - 60 cm
Nr 285 - 286	60 cm - 50 cm	Nr 289 - 298	40 cm - 60 cm
Nr 299 - 300	70 cm - 50 cm	Nr 301,305,306	40 cm - 60 cm
Nr 307 - 310	70 cm - 50 cm	Nr 311 - 312	40 cm - 60 cm
Nr 313 - 317	70 cm - 50 cm	Nr 318 - 319	40 cm - 60 cm
Nr 320 - 327	70 cm - 50 cm	Nr 328 - 332	40 cm - 60 cm
Nr 333 - 335	60 cm - 40 cm	Nr 336 - 337	40 cm - 60 cm
Nr 338 - 341	60 cm - 45 cm	Nr 342 - 343	40 cm - 60 cm
Nr 344 - 348	60 cm - 45 cm		
Nr 349 - 364	80 cm - 50 cm		
Nr 365 - 372	70 cm - 50 cm	Nr 373 - 380	40 cm - 60 cm
Nr 381 - 388	80 cm - 50 cm		
Nr 389 - 396	70 cm - 50 cm	Nr 397 - 404	40 cm - 60 cm
Nr 405 - 413	80 cm - 50 cm		
Nr 415 - 422	70 cm - 45 cm		
Nr 423 - 446	80 cm - 50 cm		
Nr 447 - 458	70 cm - 50 cm		
Nr 459 - 470	60 cm - 45 cm	Nr 471 - 494	40 cm - 60 cm
Nr 495 - 504	70 cm - 50 cm	Nr 505 - 516	40 cm - 60 cm

Kulturhistorisk värdering: kv. H

Här föreslås kategori 3 gällande kulturhistorisk värdering, detta utifrån att karaktären bland gravvårdarna är välhållen, där 1960-1970-tal dominerar starkt. Det här är också kyrkogårdens bäst sammanhållna och mest tilltalande kvarteret från den här tidsperioden. Det finns ett antal vårdar med specifika värden, exempelvis kors i metall som bör bevaras, överlag är gravvårdar från den här tiden ganska anonyma och sällan personligt utformade. Annars är det viktigt att behålla just den tidstypiska känslan och skalan som finns i kvarteret.

Kvarter i

Stående sten

max höjd - max bredd

Nr 12 – 107

80 cm - 50 cm

Nr 151 - 250

80 cm - 50 cm

Liggande sten

max höjd - max bredd

Nr 1 - 11

40 cm - 60 cm

Nr 109 – 146

40 cm - 60 cm

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Kvarteret är representativt för sin tid även om det ännu känns tidigt att uttrycka att här finns kulturhistoriska kvaliteter, däremot bör skala och storlek i gestaltning och gravvårdar bevaras, att det finns ett miljöhistoriskt värde är tydligt. Det finns även många vårdar som innehar ett personligt och säregnet uttryck vilket är tidstypiskt och något att här ta fasta på.

Kvarter M

Endast kyrkogårdsförvaltningens återanvända stående och liggande gravvårdar upplåts här.

Kvarter N

Inga nya gravar upplåts

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 4** gällande kulturhistorisk värdering. Strukturen med två långa rader bör utgöra grunden i kvarteret, likaså bör befintliga metallkors återanvändas och bevaras. Det är möjligt att kunna komplettera befintligt kvarter med vårdar i samma skala

Kvarter NA

Stående stenar

max höjd - max bredd

Nr 1 – 276

100 cm - 70 cm

60 cm - 80 cm

Liggande sten

max höjd - max bredd

Nr 700 – 858

40 cm - 60cm

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Mångfalden här är viktig att ta fasta på för ett framtida bevarande, likaså öppenheten och siktlinjerna frånvaron av stora träd skapar. Detta är ett kvarter som kompletterar de mer grönskande kvarteren på ett lugnt och harmoniskt vis. Likaså säger perennplanteringarna och valet av växter här en del om nutidens trädgårdsideal och kompletterar kyrkogårdens parkliknande ideal. Likaså är gravvårdarnas personliga uttryck en viktig tidsmarkör.

Kvarter NA (Gamla)

Nr 419 – 675

Inga nya gravar upplåts

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 4** gällande kulturhistorisk värdering. Det här kvarteret är det som i störst utsträckning saknar ett eget uttryck. Det är mycket glest mellan vårdarna och här finns en större frihet gällande framtida förändringar. På bägge långsidorna löper lindallén som ger en viss inramning. Kulturhistoriska värden är mycket små gällande gravvårdar, många är tillkomna under 1960-1970-tal och ganska likartade i sitt uttryck. När det gäller bevarande finns här inga restriktioner.

Kvarter NB

Stående stenar

max höjd - max bredd

Nr 1 – 8

100 cm - 70 cm

(med häck i ryggen)

90 cm - 80 cm

Liggande stenar

max höjd - max bredd

Nr 51 – 76

130cm – 80cm

(efter muren)

Nr 9 – 50K

150 cm - 110 cm

(korridoren)

Kulturhistorisk värdering:

Kategori 2 föreslås gällande kulturhistorisk värdering. Kvarteret har funktionen att vara inramande, vilket det också är genom sin uppdelning i tre olika sektioner, denna funktion bör vara ledande vid eventuella framtida förändringar. Här finns ett relativt stort antal vårdar som innehar kulturhistoriskt värde, främst större hållar längs med kyrkogårdsmuren. Man kan också tänka sig att många vårdar kan återanvändas genom nya inskriptioner görs, antingen på stenen eller genom plattor med inskription som fästa över befintlig inskription.

Kvarter NC

Stående stenar

max höjd - max bredd

Nr 1 – 125

(med häck i ryggen)

100 cm - 70 cm

90 cm - 80 cm

Liggande stenar

max höjd - max bredd

Nr 150 – 176

(mitten på kilen)

40cm – 60cm

50cm – 50cm

Nr 126- 149

(med rosor i ryggen på kilen)

80 cm - 80 cm

Nr 177 – 282

(Fågelbadet)

Inga nya gravar upplåts

Kulturhistorisk värdering:

Kategori 3 föreslås gällande kulturhistorisk värdering. Kvarteret är både stort och innehåller en stor variationsrikedom, det är svårt att generalisera kring kulturhistoriska värden och bevarande. Parkkaraktern är det som utgör kvarterets struktur och är till stor del överordnad gravvårdarna och deras placering. Längs med gångar finns i huvudsak större påkostade familjevårdar, ofta utformade utifrån tempelgavlar och kolonner, eller av ett mer funktionalistiskt och enklare snitt. Dessa fungerar som en inramning av kvarteret och denna struktur bör finnas kvar. Överlag är tidsspannet här varierande, men det är ändå tydligt att 1940-1950-tal dominerar. Det är svårt att peka ut särskilt värdefulla vårdar, snarare är det sammanhållna stråk från en viss tidsperiod som utgör en värdefull kärna, här är det de större gravvårdarna från 1940-1950-tal som är viktiga.

Kvarter ND

Stående stenar

max höjd - max bredd

Nr 1 – 141

90 cm - 70 cm

80 cm - 80 cm

70 cm - 90 cm

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Många av de personliga gravvårdarna här innehåller höga kvaliteter genom formspråk och material, något som är viktigt att beakta vid bevarande. Här finns heller inga ramverk att ta hänsyn till. När det gäller grönska i kvarteret så känns den både annorlunda och spännande, på sikt kan detta kvarter få kulturhistoriska värden gällande grönskan. Precis som med gravvårdarna så känns det som att formspråk och material är viktiga faktorer att beakta.

Kvarter NRU

Stående stenar

max höjd - max bredd

Nr 48 – 50

70 cm - 70 cm

Liggande stenar

max höjd - max bredd

Nr 1 – 46

60cm – 60cm

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Övervägande delen av gravvårdarna är små liggare, även om dessa inte har något individuellt kulturhistoriskt värde så känns det som att den typen av gravvårdar även bör användas i framtiden för att behålla småskaligheten. Grönskan i angränsande kvarter är viktig för intrycket och känslan i även detta kvarter.

Kvarter NU

Stående stenar

max höjd - max bredd

Nr 42 – 83A

50 cm - 70 cm

Liggande stenar

max höjd - max bredd

Nr 1 – 41B

60cm – 60cm

Kulturhistorisk värdering:

Kategori 3 föreslås gällande kulturhistorisk värdering. Här kan man tänka sig att det är viktigt att inte göra för stora ingrepp. Björkarna ger en fin karaktär och bidrar till en känsla av "skogskyrkogård" tillsammans med den rika grönskan som finns strax utanför gjutjärnsstaketet. Precis som i kvarter NRU är småskalighet och intimitet ledord, detta bör beaktas vid komplettering av befintliga gravvårdar.

g dy

Kvarter O

Stående stenar

max höjd	max bredd
90 cm	- 100 cm
180 cm	- 60 cm

På kvarter O tillåts gravfrisar under förutsättning att gravvården inte upplevs störande för närliggande gravar eller annan utemiljö.

Kulturhistorisk värdering: O

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Att definiera hela kvarteret inom samma värderingskategori har här varit svårt på grund av gravvårdarnas variation. Här finns ett äldre uttryck både i gravvårdarnas placering och tillkomsttid, men den stora tidsrymden bidrar till att ett enhetligt intryck försvagas. För att ytterligare förstärka och bidra till helheten kan dessa kvarter med stor försiktighet kompletteras med nya vårdar, med förbehåll att de i storlek och utseende helt motsvarar de befintliga och inte konkurrerar med dem eller den befintliga strukturen. Även här bör vårdar med ramverk och grusade ytor tas tillvara och inte avlägsnas, likaså större hällar.

Kvarter P

Stående stenar

max höjd	max bredd
90 cm	- 100 cm
180 cm	- 60 cm

På kvarter P tillåts gravfrisar under förutsättning att gravvården inte upplevs störande för närliggande gravar eller annan utemiljö.

Kulturhistorisk värdering: P

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Likheten med kvarter O är stor och man bör tänka likartat vid förändringar i dessa kvarter. Grönskan i kvarteret kommer till stor del från gravplatsernas planterade buskar och perenner som innehar en större skala. Dessa är kanske svåra att skydda utifrån den enskilda gravrätten, men det bör finnas med som en parentes, likaså den markering som görs genom av upphöjda mindre gravfält, bör finnas med över tid. För att ytterligare förstärka och bidra till helheten kan dessa kvarter med stor försiktighet kompletteras med nya vårdar, med förbehåll att de i storlek och utseende helt motsvarar de befintliga och inte konkurrerar med dem eller den befintliga strukturen. Även här bör vårdar med ramverk och grusade ytor tas tillvara och inte avlägsnas, likaså större hällar.

Kvarter R

Stående stenar

max höjd	-	max bredd
60 cm	-	100 cm
110 cm	-	60 cm
150 cm	-	50 cm

På kvarter R tillåts gravfrisar under förutsättning att gravvården inte upplevs störande för närliggande gravar eller annan utemiljö.

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Kvarteret innehåller inte så många gravvårdar utan här skulle någon form av komplettering eller utveckling vara möjlig. Precis som man gör idag, bör vårdar med ramverk och grusade ytor tas tillvara och inte avlägsnas.

Kvarter RU

Stående stenar

max höjd	-	max bredd
70 cm	-	50 cm

Nr 48 – 50

Liggande stenar

max höjd	-	max bredd
60cm	-	40cm

Nr 128 -178

Kulturhistorisk värdering:

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Likheten med kvarter R är stor och man bör tänka likartat vid förändringar i dessa kvarter. Kvarteret besitter en viss charm genom sin småskalighet där grönskan spelar en viktig roll och i största mån bör bevaras i sin helhet. Även att eventuella gravvårdar som i framtiden uppförs är av en mindre storlek känns viktigt.

Kvarter T

	Stående stenar		Liggande sten
	max höjd – max bredd		max höjd – max bredd
Nr 1-20, 61-100, 141-160 (nedre delen)	60 cm - 80 cm 80 cm - 60 cm	Nr 21 - 60 101 -140	80 cm - 60 cm 100cm – 60cm
Nr 161-180, 221 -240 (övre delen)	90 cm - 50 cm	181 -220	100cm – 60cm
Nr 241 – 264 (längs mittgången)	80 cm - 80 cm 90 cm - 70 cm 100 cm - 60 cm	(både övre och nedre delen)	
nr 265 -287 (översta delen mur och perenner i ryggen)	80 cm - 50 cm	Nr 288 – 305 (översta delen)	50 cm – 50 cm
Nr 306 - 310	60 cm - 50 cm	Nr 311 – 325	50 cm – 50 cm
Nr 326 – 331	80 cm - 50 cm	Nr 332 – 341	50 cm – 50 cm
Nr 342 – 360 (översta delen skogen i ryggen)	80 cm - 50 cm		

Kulturhistorisk värdering: T

Här föreslås **kategori 4** gällande kulturhistorisk värdering, detta utifrån att karaktären bland gravvårdarna är spretig, det finns både äldre vårdar från tidigt 1900-tal, fram till samtida vårdar. Även utformning på dessa varierar från enstaka påkostade vårdar till mer enkla och anspråkslösa.

Kvarter U

	Stående stenar		Liggande sten
	max höjd – max bredd		max höjd – max bredd
Nr 61 – 68 och 77	70 cm – 90 cm		200 cm – 100 cm
här tillåts både stående och liggande gravvårdarmed eller/utan ramar			
Nr 101 – 116	80 cm - 50 cm	Nr 121 – 133	75 cm – 50 cm
		Nr 134B – 149	75 cm – 60 cm
		Nr 161 – 185A	80 cm – 80 cm
		Nr 185 B – 211	75 cm – 60 cm

Kulturhistorisk värdering: U

Här föreslås **kategori 3** gällande kulturhistorisk värdering. Att definiera hela kvarteret inom samma värderingskategori har här varit svårt på grund av gravvårdarnas stora variation. Kvarter U har till sin struktur och karaktär samma uttryck som de äldre delarna runt kyrkan, men saknar samma omfattning av enhetlighet bland gravvårdarna, och har därmed tappat en del av sin betydelse för miljön. För att ytterligare förstärka och bidra till helheten kan dessa kvarter med stor försiktighet kompletteras med nya vårdar, med förbehåll att de i storlek och utseende helt motsvarar de befintliga och inte konkurrerar med den befintliga strukturen. Precis som man gör idag, bör vårdar med ramverk och grusade ytor tas tillvara och inte avlägsnas, likaså bör de liggande hållar som gränsar mot kvarter B bevaras. Grönskan här är viktig, inte minst de ekar som ursprungligen fanns på platsen.

Nacka 2 feb -17
Ulf Jansson